

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สามเณร — เหล่ากอของสมณะ, สามเณร”

สามเณร อ่านแบบภาษาบาลีว่า สา - มะ - เน - ระ หมายถึง บุคคลผู้เป็นเหล่ากอหรือเชื้อสายของสมณะซึ่งเป็นผู้สงบ มีวิเคราะห์ศัพท์ว่า เหล่ากอของสมณะ ชื่อว่า สามเณร ดังนั้น จึงเป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งอย่างยิ่ง แม้ว่าจะยังไม่ได้อยู่ในวัยที่ถึงกาลบวชเป็นพระภิกษุ แม้เป็นสามเณร ด้วยความจริงใจ เห็นประโยชน์ของการขัดเกลากิเลส มีการฟังมีการศึกษาพระธรรม ก็ย่อมเป็นประโยชน์ ไม่ใช่บวชสามเณรตามๆ กันด้วยความไม่รู้ ไม่ใช่บวชเพื่อความน่ารักในความเป็นเด็ก เป็นต้น ถ้าหากบวชเป็นสามเณรแล้ว แต่ไม่ประพฤติตามพระธรรมวินัย ก็เป็นโทษเป็นเหตุให้เกิดในอบายภูมิได้ ตามข้อความในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ดังนี้ คือ

ท่านพระมหาโมคคัลลานะกล่าว (กับพระลักษณะ) ว่า ดูกรท่านผู้มีอายุ
ผมลงจากคิณณภูมিবรพต เขตพระนครราชคฤห์นี้ ได้เห็นสามเณรเปรต
ลอยไปในเวหาส์ (อากาศ) สังฆาฏิ บาตร ประคดเอว และร่างกายของมัน ถูกไฟติด ลูกโซน
เปรตนั้น ร้องครวญคราง

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย
สามเณรเปรตนั้น เคยเป็นสามเณรผู้ลามก (ชั่ว, เลวทราม) ในศาสนาของพระกัสสป
สัมมาสัมพุทธเจ้า

สามเณร เป็นเพศบรรพชิต เป็นเพศที่สูงกว่าคฤหัสถ์ เป็นเหล่ากอหรือเชื้อสายของสมณะคือผู้สงบ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจพระธรรม มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา แม้ชีวิตจะยังไม่ถึงกาลที่จะอุปสมบท (บวช) เป็นพระภิกษุ ก็ตาม ในสมัยครั้งพุทธกาล มีสามเณรเป็นจำนวนมากที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบรรพชาเป็นสามเณร คือสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรม ถึงความเป็นพระอริยบุคคลชั้นต่างๆ จนกระทั่งเป็นพระอรหันต์ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสโดยประการทั้งปวง แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของความเข้าใจพระธรรมจริง ๆ

ลองคิดดูย้อนกลับไปสมัยครั้งพุทธกาล ณ พระนครสาวัตถี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกบิณฑบาตตอนเช้าตรู่ มีพระภิกษุทั้งหลายเดินตาม ลองคิดภาพดู ต่างก็อาภักดิ์ปฏิบัติตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระภิกษุทั้งหลายล้วนเป็นศากยบุตร เป็นบุตรที่เกิดจากพระปัญญาของพระองค์ เป็นผู้ขัดเกลากิเลส ด้วยการเห็นคุณค่าประโยชน์ในการประพฤติคล้อยตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีการคึกคะนอง หรือทำกิริยาอาการผิดพระวินัย แม้สามเณรซึ่งยังไม่ได้เป็นภิกษุ ก็ยังต้องมีกิริยาอาการคล้อยตามภิกษุ เพราะเป็นเชื้อสายหรือเหล่ากอของพระภิกษุตามพระวินัย

บัญญัติ แม้จะขัดเกลากิเลสในเพศของสามเณรก็แสนยาก เพราะกาย วาจา ต้องประพฤติตาม พระภิกษุทุกอย่าง

สามเณรก็มีสิกขาบทที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเป็นพระวินัยของสามเณร และต้องมีเสขียวัตร คือ ความประพฤติทางกาย ทางวาจาในชีวิตประจำวัน เหมือนภิกษุทุกประการ ไม่ประพฤติตาม ไม่ได้เลย

ใช้ว่าเมื่อบวชเป็นสามเณรแล้ว จะทำอะไร จะสนุกสนานอย่างไรก็ได้ เพราะฉะนั้น ต้องเป็นผู้ที่ตรงและจริงใจ สามเณรก็ไม่มีใครบังคับ ไม่มีใครชักชวนหรือเชื่อเชิญให้บวช เพราะผู้ที่รู้ว่พระพุทธศาสนานั้นบริสุทธิ์สูงยิ่ง ละเอียดยิ่ง ขัดเกลาย่างยิ่ง ต้องรู้ประโยชน์ของพระธรรมวินัยจริงๆ จึงสามารถที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้ เมื่อรู้อย่างนี้คนยุคนั้น ไม่กล้าที่จะชักชวนกัน บวชอย่างคนยุคนี้ที่ชักชวนกันไปบวชเป็นร้อย เป็นพัน เป็นหมื่น เป็นแสน ยุคนี้มีการชักชวนกันไปบวชเป็นจำนวนมากนี้เพื่ออะไร เห็นไหมว่า ไม่มีความเคารพในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้มีความเข้าใจในพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

คฤหัสถ์มีความเคารพยิ่งในเพศบรรพชิตซึ่งต่างจากเพศคฤหัสถ์ คฤหัสถ์ไม่สามารถที่จะสะอาดการบ้านเรือนอย่างบรรพชิตได้ จึงมีศรัทธาที่จะอนุเคราะห์บำรุงเพศบรรพชิตที่เป็นพระภิกษุและสามเณร เพื่อให้ท่านได้ศึกษาพระธรรมขัดเกลากิเลสด้วยความเบาสบาย ไม่ต้องเดือดร้อนในการดำรงชีพด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น คฤหัสถ์อนุเคราะห์บรรพชิตให้มีที่อยู่ มีอาหาร มียารักษาโรค มีจีวรเครื่องนุ่งห่ม พอดีพอเพียงพอสำหรับบรรพชิต

คฤหัสถ์เห็นบรรพชิตแล้วกราบไหว้ด้วยความเคารพในอริยาศัยที่สามารถขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิตได้ ยิ่งเข้าใจพระธรรมวินัยมากเท่าไร ความเคารพในเพศบรรพชิตก็ยิ่งมากเท่านั้น แต่ว่าถ้าไม่ใช่ภิกษุสามเณรตามธรรมวินัย ไม่ใช่ผู้ที่ดำรงพระศาสนา แต่กลับทำลายคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งธรรมและวินัยด้วย แล้วคฤหัสถ์จะเคารพในภิกษุสามเณรผู้เป็นอลัชชี ผู้ไม่ละอายอย่างนั้นหรือ? การบวชไม่ใช่ง่าย ไม่ใช่ของเล่น ไม่ใช่ใครก็บวชได้ เพราะการบวชเป็นการสละ ละความติดข้อง ผู้บวชเป็นผู้สงบบจากความติดข้อง แม้ผู้ที่บวชเป็นสามเณรในพระธรรมวินัยนั้น จะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มิฉะนั้นแล้วก็ทำลายพระศาสนา เพราะเหตุว่า ไม่เข้าใจธรรม แล้วจะบวชทำไม เมื่อบวชโดยไม่เข้าใจธรรมจึงทำลายคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ทั้งหมดเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ถ้าไม่มีความรู้ความเข้าใจพระธรรมที่ถูกต้อง พระศาสนาก็อันตรธาน ใครก็ตามที่ไม่เข้าใจพระธรรม พระธรรมก็อันตรธาน คือสูญสิ้นหายไปแล้วจากคนนั้น อันตรธานแล้วเดี๋ยวนี้ที่ไม่เข้าใจ เพราะฉะนั้น พระศาสนาจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมอย่างถูกต้อง บวชแล้วไม่ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ไม่รักษาพระวินัยแล้วจะบวชทำไม เพราะฉะนั้นคำตอบก็คือ ถ้าไม่ศึกษาพระธรรมและไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ก็บวช

ทำลายพระศาสนา ผู้ที่ไม่ศึกษาไม่เข้าใจพระธรรมแล้วบวช ผู้นั้นลักขโมยเพศบรรพชิต เป็นการปลอมบวช ไม่ใช่เป็นการบวชด้วยความเคารพในพระบรมศาสดา เป็นโทษสำหรับผู้นั้นอย่างแท้จริง แม้ผู้ที่เป็นสามเณร ไม่ประพฤติดนเป็นสามเณรตามพระธรรมวินัย เมื่อละจากโลกไป ไปเกิดในอบายภูมิ ก็มีเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าเป็นเรื่องเล่นๆไม่ได้เลย

เพราะฉะนั้นแล้วควรที่จะได้พิจารณาว่า ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด เพศใด คฤหัสถ์หรือบรรพชิต ถ้ามีความตั้งใจมีความจริงใจ มีความอดทน มีความเพียรในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมแล้ว ย่อมได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง ตามกำลังปัญญาของตนเอง ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗